

Preporuke za unaprijeđenje pravosuđa

Zagreb, lipanj 2020.

American Chamber of Commerce in Croatia *Američka gospodarska komora u Hrvatskoj*

Sadržaj

Uvod	3
Preporuke za unaprijeđenje rada sudova.....	3
1. Uvođenje dvosmjenskog rada sudova	3
2. Automatska delegacija prema vrsti i broju predmeta	3
3. Uvođenje rokova za svaki stupanj sudskog postupka	4
4. Promocija ADR-a	4
5. Izmjena Metodologije za ocjenjivanje obnašanja sudačke dužnosti	5
6. Stvaranje nacionalnog sudskog registra	5
7. Održavanje sudskih ročišta putem sredstava elektroničke komunikacije	6
Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o trgovačkim društvima	6
1. Izmjena članka 412. ZTD-a u vezi raspolaganja poslovnim udjelom	7
2. Izmjena članka 472.a ZTD-a u vezi prestanka društva po skraćenom postupku	7
Zaključak	8

Uvod

Pandemija COVID - 19 te potres koji je pogodio grad Zagreb utjecali su i na rad pravosudnog sustava u Republici Hrvatskoj uzrokovavši obustavu skoro svih pravosudnih procesa. Trgovački sud u Zagrebu, kao najvažniji sud za trgovačke sporove u Republici Hrvatskoj, bio je zatvoren dva mjeseca, čime je stvarna zaštita prava poduzetnika i pojedinaca bila svedena na minimum. Dodatni zaostaci uzrokovani su bili i neadekvatnom opremljenošću za rad od kuće zaposlenika sudova. Na sudovima koji su i bili u mogućnosti organizirati rad u zasebnim sudnicama ili izvan samih sudova, ograničenje rada uzorkovano epidemiološkim prilikama te sama prilagodba novonastaloj situaciji dovela je do velikog pada u produktivnosti.

Nemogućnost ili strah od mobilnosti dodatno je usporilo procese osobito kada su u pitanju strana društva i strane fizičke osobe.

Nakon relaksacije epidemioloških mjera te početka ponovnog pokretanja gospodarskih aktivnosti, za očekivati je da će pravosudni sustav biti preopterećen novim predmetima (ovrhe, stečajevi, parnice, itd.), što će s već postojećim zaostacima pridonijeti stvaranju dodatne nesigurnosti za poslovanje u Hrvatskoj.

S ciljem dodatnog unaprjeđenja učinkovitosti i predvidljivosti pravosudnog sustava u Republici Hrvatskoj, AmCham donosi sljedeće preporuke za rad sudova i izmjene i dopune Zakona o trgovačkim društvima.

Preporuke za unaprijeđenje rada sudova

1. Uvođenje dvosmjenskog rada sudova

Tijekom 2020. godine te tijekom prve polovice 2021. godine predlažemo prilagodbu propisa te uvođenje dvosmjenskog rada svih sudova koji za to imaju mogućnosti, odnosno raspolažu dovoljnim brojem djelatnika. Uvođenje rada od 7 sati ujutro do 9 sati navečer, prekovremeni rad (zajedno s privatnim sektorom – odvjetnicima, vještacima, itd.) te postavljanje cilja odnosno preuzimanje obveze za rješavanjem npr. 50% više predmeta mjesečno/godišnje doveli bi do smanjenja postojećih zaostatka i stvaranjem uvjeta za dodatnim unaprjeđenjem pravosudnog sustava u RH u smislu njegove učinkovitosti i predvidljivosti.

2. Automatska delegacija prema vrsti i broju predmeta

Predlažemo automatsku delegaciju sudskih predmeta prema vrsti i broju na način da sudovi s manjim priljevom predmeta u narednom razdoblju preuzimaju predmete s opterećenijih slučajeva bez formalnog i sporog postupka delegacije, uzimajući

dodatno u obzir složenost predmeta i geografsku udaljenost između lokacije stranaka i lokacije novog suda.

3. Uvođenje rokova za svaki stupanj sudskog postupka

Predlažemo razmatranje mogućnosti uvođenja rokova za svaki stupanj sudskog postupka na način da na primjer od postupka podnošenja tužbe do prvostupanjske presude u svim "običnim" trgovačkim predmetima rok iznosi godinu dana (kraće u nekim posebnim vrstama predmeta), a da se za rok o donošenju i dostavi odluke o žalbi rok propiše na maksimalno 6 mjeseci. Produljenje rokova bilo bi dopušteno samo u iznimnim slučajevima i podložna ocjeni stranaka, a proceduralna disciplina trebala bi biti daleko stroža (kako za suce tako i za stranke, svjedoke i druge sudionike).

Spor koji sud ne bi riješio u propisanom roku ne bi se po rješenju smio uredujućem sucu računati kao njegov riješeni predmet, već bi se za takve predmete trebalo Metodologijom ocjenjivanja obnašanja sudačke dužnosti predvidjeti oduzimanje bodova prilikom izračuna godišnje efikasnosti.

4. Promocija ADR-a

Alternativno rješavanje sporova (ADR) poput arbitraže i medijacije bi trebalo snažnije promovirati radi smanjenja pokretanja novih sporova. Dodatno bi trebalo uzeti u obzir obvezujuću medijaciju ili pregovore kao preduvjet za pokretanje parnice u određenim vrstama sporova (poput trgovačkih, radnih i sl.). Pored već postojećeg prijedloga o uvođenju obveznog medijacijskog sastanka iz AmCham-ovog stajališta „Mirenje kao način postizanja efikasnijeg pravosuđa“, smatramo da bi bilo moguće prijedlog 3. iz ovih Preporuka implementirati na način da se uvede zakonska obveza medijacije u slučaju prekoračenja rokova propisanih prema prijedlogu 3. Drugim riječima, ako bi došlo do prekoračenja postupovnog roka o trajanju postupka, silom zakona nastupila bi obveza medijacije kojom bi se nastojao neriješeni spor riješiti paralelno sa nastojanjem tijela sudske vlasti. Takvu obveznu medijaciju koordinirali bi povjerenici za mirenje pri sudovima koji takav sustav već koriste, ili pri središnjem nacionalnom sudskom povjerenstvu za mirenje u sustavu pravosuđa koje bi valjalo ustrojiti i bez obzira na ovaj konkretni prijedlog.

Medijacije koje bi se na taj način generirale u okviru sudskog sustava, upućivale bi se u postojeće centre za medijaciju izvan pravosudnog sustava i odvijale bi se prema cjenicima takvih tijela, uz minimalno učešće Republike Hrvatske koja bi iz proračunskih sredstava pokrivala troškove priprema i prvog medijacijskog sastanka, dok bi se eventualni daljnji sastanci odvijali o trošku samih stranaka. Na taj bi se način stvorili uvjeti za razgovor stranaka o sporu koji bi velikom postotku zasigurno doveo da rješavanja, i tako povećao broj riješenih sporova i skratilo trajanje neriješenih

sporova u RH, a smanjila bi se mogućnost neučinkovitog mirenja prebacivanjem daljnjeg troška medijacije na stranke.

Spor koji bi se riješio u mirenju do kojeg je došlo zbog predugog trajanja spora ne bi se smio uredujućem sucu računati kao njegov riješeni predmet, već bi se za takve predmete trebalo Metodologijom ocjenjivanja obnašanja sudačke dužnosti predvidjeti oduzimanje bodova prilikom izračuna godišnje efikasnosti.

5. Izmjena Metodologije za ocjenjivanje obnašanja sudačke dužnosti

Predlažemo da se izmijeni Metodologija o ocjenjivanju obnašanja sudačke dužnosti (NN br. 125/2019) na način da se stvori poticaj sucima za učinkovit rad i premašivanje Okvirnih mjerila za rad sudaca. Navedeno se može ostvariti izmjenom odredbe iz čl. 7. st. 6. Metodologije o ocjenjivanju obnašanja sudačke dužnosti na način da se propiše kako se sucu povećava ocjena po osnovu količinskog učinka rada za 0,25 bodova za svaki započeti postotak iznad 100% ako je sudac u ocjenjivanom razdoblju donio više od 100% odluka kojima se završava postupak sukladno Okvirnim mjerilima za rad sudaca. Navedenom izmjenom suci bi se na jednak način nagrađivali i penalizirali u odnosu na ostvarivanje Okvirnih mjerila za rad sudaca. Prema postojećoj Metodologiji za ocjenjivanje obnašanja sudačke dužnosti suci se isključivo penaliziraju za neispunjenje Okvirnih mjerila za rad suca sa 0,25 bodova za svaki započeti postotak ispod 100%, dok izostaje poticaj za povećanje učinkovitosti preko 110%. Navedena izmjena bi podrazumijevala da pojedini sudac može ostvariti više od 60 bodova za rezultat rada odgovarajućom izmjenom čl. 7. Metodologije za ocjenjivanje obnašanja sudačke dužnosti.

Ovaj prijedlog ne predstavlja dodatni trošak za proračun, a predložena izmjena Metodologije za ocjenjivanje obnašanja sudačke dužnosti bi valorizirala povećanu učinkovitost rada suca. Stvaranjem pozitivnih poticaja svaki sudac će učinkovitim radom moći poboljšati svoju ocjenu obnašanja sudačke dužnosti.

6. Stvaranje nacionalnog sudskog registra

Predlažemo spajanje sudskih registara u jedan nacionalni registar s jasnim i javno dostupnim (odnosno objavljenim online) tumačenjima primjenjivih propisa. Također predlažemo razmatranje uvođenja roka od 30 dana za Žalbeni sud pri rješavanju žalbi u registarskim predmetima. Novosnovani nacionalni registar, uz druge vidove povećane učinkovitosti doveo bi do dvije važne posljedice. Takvo bi tijelo radilo uz proračunsko odterćenje postojećih sudskih registara, čime bi se tako dobivena sredstva mogla preusmjeriti u podršku sustava predloženog u prijedlozima 3. i 4. Osim ove koristi, osnivanjem nacionalnog centra spriječio bi razvijanje različite prakse u imenovanju trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj. U tome kontekstu valjalo bi i ustanoviti suradnju nacionalnog Sudskog registra sa registrom žigova

Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo koji bi doveo do smanjivanja mogućnosti registracije već zaštićenih imena pravom žiga.

7. Održavanje sudskih ročišta putem sredstava elektroničke komunikacije

Predlažemo razmatranje mogućnosti održavanja ročišta na sudovima putem sredstava elektroničke komunikacije. Prednosti digitalizacije su se pokazale za vrijeme *lock-downa* uzrokovanog pandemijom virusa Covid-19 te s time paralelnih posljedica potresa u Zagrebu, a može se pretpostaviti da će jednako korisne biti i u slučaju budućih pogoršanja epidemiološke situacije u Republici Hrvatskoj. Kako se prema najavama Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo čini da su povremena pogoršanja epidemiološke situacije u jesen i zimu neizbježna, smatramo da bi bilo dobro razmotriti mogućnosti održavanja ročišta putem sredstava elektroničke komunikacije kao rješenje za situacije kad se takva pogoršanja dese, ako to tehničke mogućnosti dozvoljavaju. Kako elektronička komunikacija s većinom sudova putem informacijskog sustava dobro funkcionira, smatramo da bi ostvarenje ove mogućnosti kao alternative fizičkom održavanju ročišta bila dobro rješenje za epidemiološke izazove za koje se može očekivati da predstoje u bližoj i daljnjoj budućnosti.

Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o trgovačkim društvima

Upisi pri sudskim registrima trgovačkih sudova trebaju biti brzi i jednostavni. To je bila i jedna od preporuka Svjetske banke koja može doprinijeti značajnom povećanju ranga Republike Hrvatske na Doing business ljestvici, a koja je važna za ocjenu investitora prilikom ulaganja u neku zemlju.

Trenutno situacija s pandemijom i nemogućnost ili strah od mobilnosti dodatno usložnjava procese osobito kada su u pitanju strana društva i strane fizičke osobe.

Stoga u nastavku dajemo nekoliko preporuka za pojednostavljenje procesa.

1. Izmjena članka 412. ZTD-a u vezi raspolaganja poslovnim udjelom

Presudom i rješenjem Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj PŽ-6739/16 od 11. prosinca 2019. godine zauzet je stav u odnosu na primjenu članka 314. Zakona o obveznim odnosima po kojem se oblik propisan zakonom za neki ugovor ili drugi pravni posao odnosi i na punomoć za sklapanje tog ugovora odnosno poduzimanje pravnog posla u vezi s člankom 412. stavkom 3. ZTD-a kojim je propisano da je za prijenos poslovnog udjela potreban ugovor sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ili sudska odluka.

Sukladno navedenom, inozemni prenositelji/ stjecatelji iz država čiji pravni sustavi ne poznaju odgovarajući institut javnobilježničkog akta, odnosno privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik bili bi onemogućeni, bez nerazmjernih troškova (dolaska u Republiku Hrvatsku ili u drugu zemlju čiji pravni sustavi poznaje odgovarajući institut), na temelju punomoći dati ovlaštenje za prijenos poslovnog udjela u Republici Hrvatskoj.

Stoga smatramo da bi bila nužna odgovarajuća izmjena predmetnog članka 412. ZTD-a kojom bi iznimno (analogno odredbi članka 287, stavka 3. ZTD-a) bio **omogućen prijenos poslovnog udjela na temelju punomoći čiji je potpis ovjeren kod javnog bilježnika.**

Predlažemo formulaciju navedenog članka (**stavak 3**) kako slijedi:

(3) Za prijenos poslovnog udjela potreban je ugovor sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ili sudska odluka koja zamjenjuje takav ugovor. Takav ugovor potreban je i za preuzimanje obveze da će se prenijeti poslovni udio. Valjan je prijenos poslovnog udjela na temelju punomoći koja nije sastavljena u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ako je potpis prenositelja, odnosno stjecatelja, na punomoći ovjeren od strane javnog bilježnika. Nedostatak propisanog oblika ugovora kojim se preuzima obveza da će se prenijeti poslovni udio otklanja se sklapanjem ugovora o prijenosu poslovnog udjela u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik. Za prijenos poslovnog udjela nije potrebna promjena društvenog ugovora.

2. Izmjena članka 472.a ZTD-a u vezi prestanka društva po skraćenom postupku

Sukladno odredbi članka 472.a, stavaka 1. do 4. ZTD-a, članovi društva su za potrebe prestanka društva po skraćenom postupku dužni donijeti u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik odgovarajuću odluku o prestanku po skraćenom postupku bez likvidacije te dati određenu izjavu kojom se, između

ostaloga, svaki član obvezuje podmiriti, solidarno sa svim ostalim članovima društva, sve preostale obveze društva, pokaže li se naknadno da one postoje.

S obzirom na stav sudskih registara trgovačkih sudova po kojem je predmetnu izjavu moguće dati isključivo pred hrvatskim javnim bilježnikom, što također uzrokuje nerazmjerne troškove za inozemne članove društva, smatramo da bi i predmetni članak trebalo odgovarajuće izmijeniti, odnosno **omogućiti donošenje odluke o prestanku društva na temelju drugog sličnog jamstva koje je valjano u državi gdje je doneseno ili davanje takve izjave u odgovarajućem obliku u državi rezidentnosti člana društva.**

Predlažemo formulaciju navedenog članka (**stavak 4**) kako slijedi:

(4) Odluka iz stavka 2. ovoga članka donosi se u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik. Iznimno, odluka iz stavka 2. ovog članka koja je donesena i potpisana na temelju punomoći koja nije sastavljena u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik bit će valjana ako je potpis članova na punomoći ovjeren od strane javnog bilježnika u državi u čijem pravu nije predviđen institut javnobilježničkog akta, odnosno privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik. Izjava članova društva iz prethodnog stavka donosi se u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik, odnosno, u slučaju da član društva ima sjedište izvan Republike Hrvatske, u odgovarajućem obliku koji sukladno pravu te države omogućava odgovornost članova društva solidarno cijelom svojom imovinom.

Zaključak

Kako bi se što više unaprijedila pravna sigurnost u radu pravosudnih tijela, kao i stimuliralo poduzetnike na poslovanje i investicije u Republici Hrvatskoj, nužno je napraviti određene promjene u zakonodavstvu.

Preporuke za unapređenje rada sudova usmjerene su na rješavanje problema dodatnog gomilanja zaostataka tijekom COVID-krize, kao i na trajno povećanje efikasnosti sudova kroz ubrzanje postupaka propisanim rokovima trajanja postupaka i dodatno promoviranje (forsiranje) alternativnih načina rješavanja sporova poput arbitraža i medijacije. Spajanja postojećih sudskih registara u jedan nacionalni registar (po uzoru na velik broj država EU) bi znatno ujednačilo postojeću raznolikost praksu u registarskim postupcima i olakšalo osnivanje trgovačkih društava poduzetnicima, a uvođenje održavanja sudskih rasprava putem sredstava elektroničke komunikacije bi ubrzalo postupke, te smanjilo troškove stranaka, svjedoka i vještaka.

Preporuke za izmjene Zakona o trgovačkim društvima ukinut će prepreke za inozemne poduzetnike da na jednostavan način, bez potrebe dolaska u Republiku Hrvatsku, prenose poslovne udjele, odnosno ugase neaktivna društva na području Republike Hrvatske, te će spriječiti njihovo odvratanje od poslovanja u Republici Hrvatskoj ako se unaprijed moraju suočiti s dugotrajnim i skupim postupkom likvidacije u slučaju prestanka poslovanja.

Za dodatne informacije molimo kontaktirajte:
Američka gospodarska komora u Hrvatskoj
Andrea Doko Jelušić,
Izvršna direktorica
T: 01 4836 777
E: andrea.doko@amcham.hr